ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ദശമസ്കന്ധേ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥

ബ്രഹ്മോവാച

നൗമീഡ്യ തേഽഭ്രവപുഷേ തഡിദംബരായ
ഗുഞ്ജാവതംസപരിപിച്ഛലസന്മുഖായ ।
വന്യസ്രജേ കവലവേത്രവിഷാണവേണു -
ലക്ഷ്മശ്രിയേ മൃദുപദേ പശുപാംഗജായ ॥ **1** ॥

അസ്യാപി ദേവ വപുഷോ മദനുഗ്രഹസ്യ
സ്വേച്ഛാമയസ്യ ന തു ഭൂതമയസ്യ കോഽപി ।
നേശേ മഹി ത്വവസിതും മനസാഽന്തരേണ
സാക്ഷാത്തവൈവ കിമുതാത്മസുഖാനുഭൂതേഃ ॥ **2** ॥

ജ്ഞാനേ പ്രയാസമുദപാസ്യ നമന്ത ഏവ
ജീവന്തി സന്മുഖരിതാം ഭവദീയവാർതാം ।
സ്ഥാനേ സ്ഥിതാഃ ശ്രുതിഗതാം തനുവാങ്മനോഭി -
ർയേ പ്രായശോഽജിത ജിതോഽപ്യസി
തൈസ്ത്രിലോക്യാം ॥ **3** ॥

ശ്രേയഃ സ്രുതിം ഭക്തിമുദസ്യ തേ വിഭോ
ക്ലിശ്യന്തി യേ കേവലബോധലബ്ധയേ ।
തേഷാമസൗ ക്ലേശല ഏവ ശിഷ്യതേ
നാന്യദ് യഥാ സ്ഥൂലതുഷാവഘാതിനാം ॥ **4** ॥

പുരേഹ ഭൂമൻ ബഹവോഽപി യോഗിന -
സ്ത്വദർപിതേഹാ നിജകർമലബ്ധയാ ।
വിബുധ്യ ഭക്ത്യൈവ കഥോപനീതയാ
പ്രപേദിരേഽഞ്ജോഽച്യുത തേ ഗതിം പരാം ॥ **5** ॥

തഥാപി ഭൂമൻ മഹിമാഗുണസ്യ തേ
വിബോദ്ധുമർഹത്യമലാന്തരാത്മഭിഃ ।
അവിക്രിയാത് സ്വാനുഭവാദരൂപതോ
ഹ്യനന്യബോധ്യാത്മതയാ ന ചാന്യഥാ ॥ **6** ॥

ഗുണാത്മനസ്തേഽപി ഗുണാൻ വിമാതും
ഹിതാവതീർണസ്യ ക ഈശിരേഽസ്യ ।
കാലേന യൈർവാ വിമിതാഃ സുകൽപൈ -
ർഭൂപാംസവഃ ഖേ മിഹികാ द्युഭാസഃ ॥ **7** ॥

തത്തേഽനുകമ്പാം സുസമീക്ഷമാണോ
ഭുഞ്ജാന ഏവാത്മകൃതം വിപാകം ।
ഹൃദ്വാഗ്വപുർഭിർവിദധന്നമസ്തേ
ജീവേത യോ മുക്തിപദേ സ ദായഭാക് ॥ **8** ॥

പശ്യേശ മേഽനാർയമനന്ത ആദ്യേ
പരാത്മനി ത്വയ്യപി മായിമായിനി ।
മായാം വിതത്യേക്ഷിതുമാത്മവൈഭവം
ഹ്യഹം കിയാനൈച്ഛമിവാർചിരഗ്നൗ ॥ **9** ॥

അതഃ ക്ഷമസ്വാച്യുത മേ രജോഭുവോ
ഹ്യജാനതസ്ത്വത്പൃഥഗീശമാനിനഃ ।
അജാവലേപാന്ധതമോഽന്ധചക്ഷുഷ
ഏഷോഽനുകമ്പ്യോ മയി നാഥവാനിതി ॥ **10** ॥

ക്വാഹം തമോമഹദഹംഖചരാഗ്നിവാർഭൂ -
സംവേഷ്ടിതാണ്ഡഘടസപ്തവിതസ്തികായഃ।
ക്വേദൃഗ്വിധാവിഗണിതാണ്ഡപരാണുചർയാ -
വാതാധ്വരോമവിവരസ്യ ച തേ മഹിത്വം ॥ **11** ॥

ഉത്ക്ഷേപണം ഗർഭഗതസ്യ പാദയോഃ
കിം കൽപതേ മാതുരധോക്ഷജാഗസേ।
കിമസ്തിനാസ്തിവ്യപദേശഭൂഷിതം
തവാസ്തി കുക്ഷേഃ കിയദപ്യനന്തഃ ॥ **12** ॥

ജഗത്ത്രയാന്തോദധിസമ്ലവോദേ
നാരായണസ്യോദരനാഭിനാലാത്।
വിനിർഗതോഽജസ്ത്വിതി വാങ് ന വൈ മൃഷാ
കിം ത്വീശ്വര ത്വന്നത വിനിർഗതോഽസ്മി ॥ **13** ॥

നാരായണസ്ത്വം ന ഹി സർവദേഹിനാ -
മാത്മാസ്യധീശാഖിലലോകസാക്ഷീ।
നാരായണോഽംഗം നരഭൂജലായനാ -
ത്തച്ചാപി സത്യം ന തവൈവ മായാ ॥ **14** ॥

തച്ചേജ്ജലസ്ഥം തവ സജ്ജഗദ്വപുഃ
കിം മേ ന ദൃഷ്ടം ഭഗവംസ്തദൈവ।
കിം വാ സുദൃഷ്ടം ഹൃദി മേ തദൈവ
കിം നോ സപദ്യേവ പുനർവ്യദർശി ॥ **15** ॥

അത്രൈവ മായാധമനാവതാരേ
ഹ്യസ്യ പ്രപഞ്ചസ്യ ബഹിഃ സ്ഫുടസ്യ।
കൃത്സ്നസ്യ ചാന്തർജഠരേ ജനൻയാ
മായാത്വമേവ പ്രകടീകൃതം തേ ॥ **16** ॥

യസ്യ കുക്ഷാവിദം സർവം സാത്മം ഭാതി യഥാ തഥാ।
തത്ത്വയ്യപീഹ തത് സർവം കിമിദം മായയാ വിനാ ॥ **17** ॥

അദ്യൈവ ത്വദൃതേഽസ്യ കിം മമ ന തേ
മായാത്വമാദർശിത -
മേകോഽസി പ്രഥമം തതോ വ്രജസുഹൃദ്
വത്സാഃ സമസ്താ അപി।
താവന്തോഽസി ചതുർഭുജാസ്തദഖിലൈഃ
സാകം മയോപാസിതാ -
സ്താവന്ത്യേവ ജഗന്ത്യഭൂസ്തദമിതം
ബ്രഹ്മാദ്വയം ശിഷ്യതേ ॥ **18** ॥

അജാനതാം ത്വത്പദവീമനാത്മ -
ൻയാത്മാഽഽത്മനാ ഭാസി വിതത്യ മായാം।
സൃഷ്ടാവിവാഹം ജഗതോ വിധാന
ഇവ ത്വമേഷോഽന്ത ഇവ ത്രിനേത്രഃ ॥ **19** ॥

സുരേഷ്വൃഷിഷ്വീശ തഥൈവ നൃഷ്വപി
തിർയക്ഷു യാദസ്സ്വപി തേഽജനസ്യ।
ജൻമാസതാം ദുർമദനിഗ്രഹായ
പ്രഭോ വിധാതഃ സദനുഗ്രഹായ ച ॥ **20** ॥

കോ വേത്തി ഭൂമൻ ഭഗവൻ പരാത്മൻ
യോഗേശ്വരോതീർഭവതസ്ത്രിലോക്യാം।
ക്വ വാ കഥം വാ കതി വാ കദേതി
വിസ്താരയൻ ക്രീഡസി യോഗമായാം ॥ **21** ॥

തസ്മാദിദം ജഗദശേഷമസത്സ്വരൂപം
സ്വപ്നാഭമസ്തധിഷണം പുരുദുഃ ഖദുഃ ഖം।

ത്വയ്യേവ നിത്യസുഖബോധതനാവനന്തേ
മായാത ഉദ്യദപി യത് സദിവാവഭാതി ॥ **22** ॥

ഏകസ്ത്വമാത്മാ പുരുഷഃ പുരാണഃ
സത്യഃ സ്വയഞ്ജ്യോതിരനന്ത ആദ്യഃ।
നിത്യോഽക്ഷരോഽജസ്രസുഖോ നിരഞ്ജനഃ
പൂർണോഽദ്വയോ മുക്ത ഉപാധിതോഽമൃതഃ ॥ **23** ॥

ഏവംവിധം ത്വാം സകലാത്മനാമപി
സ്വാത്മാനമാത്മാത്മതയാ വിചക്ഷതേ।
ഗുർവർകലബ്ധോപനിഷത്സുചക്ഷുഷാ
യേ തേ തരന്തീവ ഭവാന്യതാംബുധിം ॥ **24** ॥

ആത്മാനമേവാത്മതയാവിജാനതാം
തേനൈവ ജാതം നിഖിലം പ്രപഞ്ചിതം।
ജ്ഞാനേന ഭൂയോഽപി ച തത് പ്രലീയതേ
രജ്ജ്വാമഹേർഭോഗഭവാഭവൗ യഥാ ॥ **25** ॥

അജ്ഞാനസംജ്ഞൗ ഭവബന്ധമോക്ഷൗ
ദ്വൗ നാമ നാന്യൗ സ്ത ഋതജ്ഞഭാവാത്।
അജസ്രചിത്യാത്മനി കേവലേ പരേ
വിചാർയമാണേ തരണാവിവാഹനീ ॥ **26** ॥

ത്വാമാത്മാനം പരം മത്വാ പരമാത്മാനമേവ ച।
ആത്മാ പുനർബഹിർമൃഗ്യ അഹോഽജ്ഞജനതാജ്ഞതാ ॥ **27** ॥

അന്തർഭവേഽനന്ത ഭവന്തമേവ
ഹ്യതത്ത്യജന്തോ മൃഗയന്തി സന്തഃ।
അസന്തമപ്യന്ത്യഹിമന്തരേണ
സന്തം ഗുണം തം കിമു യന്തി സന്തഃ ॥ **28** ॥

അഥാപി തേ ദേവ പദാംബുജദ്വയ -
പ്രസാദലേശാനുഗൃഹീത ഏവ ഹി।
ജാനാതി തത്ത്വം ഭഗവൻ മഹിമ്നോ
ന ചാന്യ ഏകോഽപി ചിരം വിചിൻവൻ ॥ **29** ॥

തദസ്തു മേ നാഥ സ ഭൂരിഭാഗോ
ഭവേഽത്ര വാന്യത്ര തു വാ തിരശ്ചാം।
യേനാഹമേകോഽപി ഭവജ്ജനാനാം
ഭൂത്വാ നിഷേവേ തവ പാദപല്ലവം ॥ **30** ॥

അഹോഽതിധന്യാ വ്രജഗോരമണ്യഃ
സ്തന്യാമൃതം പീതമതീവ തേ മുദാ।
യാസാം വിഭോ വത്സതരാത്മജാത്മനാ
യത്തൃപ്തയേഽദ്യാപി ന ചാലമധ്വരാഃ ॥ **31** ॥

അഹോ ഭാഗ്യമഹോ ഭാഗ്യം നന്ദഗോപവ്രജൗകസാം।
യന്മിത്രം പരമാനന്ദം പൂർണം ബ്രഹ്മ സനാതനം ॥ **32** ॥

ഏഷാം തു ഭാഗ്യമഹിമാച്യുത താവദാസ്താ -
മേകാദശൈവ ഹി വയം ബത ഭൂരിഭാഗാഃ।
ഏതദ്ധൃഷീകചഷകൈരസകൃത് പിബാമഃ
ശർവാദയോഽംഘ്ര്യുദജമധ്വമൃതാസവം തേ ॥ **33** ॥

തദ് ഭൂരിഭാഗ്യമിഹ ജൻമ കിമപ്യടവ്യാം
യദ് ഗോകുലേഽപി കതമാംഘ്രിരജോഽഭിഷേകം।
യജ്ജീവിതം തു നിഖിലം ഭഗവാൻ മുകുന്ദ -
സ്ത്വദ്യാപി യത്പദരജഃ ശ്രുതിമൃഗ്യമേവ ॥ **34** ॥

ഏഷാം ഘോഷനിവാസിനാമുത ഭവാൻ
കിം ദേവ രാതേതി ന -

ശ്വേതോ വിശ്വഫലാത് ഫലം ത്വദപരം
കുത്രാപ്യയൻ മുഹ്യതി।
സദ്വേഷാദിവ പൂതനാപി സകുലാ
ത്വാമേവ ദേവാപിതാ
യദ്ധാമാർഥസുഹൃത്പ്രിയാത്മതനയ -
പ്രാണാശയാസ്ത്വത്കൃതേ ॥ **35** ॥

താവദ് രാഗാദയഃ സ്തേനാ -
സ്താവത് കാരാഗൃഹം ഗൃഹം।
താവൻമോഹോഽംഘ്രിനിഗഡോ
യാവത് കൃഷ്ണ ന തേ ജനാഃ ॥ **36** ॥

പ്രപഞ്ചം നിഷ്പ്രപഞ്ചോഽപി വിഡംബയസി ഭൂതലേ।
പ്രപന്നജനതാനന്ദസന്ദോഹം പ്രഥിതും പ്രഭോ ॥ **37** ॥

ജാനന്ത ഏവ ജാനന്തു കിം ബഹൂക്ത്യാ ന മേ പ്രഭോ।
മനസോ വപുഷോ വാചോ വൈഭവം തവ ഗോചരഃ ॥ **38** ॥

അനുജാനീഹി മാം കൃഷ്ണ സർവം ത്വം വേത്സി സർവദൃക്।
ത്വമേവ ജഗതാം നാഥോ ജഗദേതത്തവാർപിതം ॥ **39** ॥

ശ്രീകൃഷ്ണ വൃഷ്ണികുലപുഷ്കരജോഷദായിൻ
ക്ഷ്മാനിർജരദ്വിജപശൂദധിവൃദ്ധികാരിൻ।
ഉദ്ധർമശാർവരഹര ക്ഷിതിരാക്ഷസധ്രു -
ഗാകൽപമാർകമർഹൻ ഭഗവൻ നമസ്തേ ॥ **40** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
ഇത്യഭിഷ്ടൂയ ഭൂമാനം ത്രിഃ പരിക്രമ്യ പാദയോഃ।
നത്വാഭീഷ്ടം ജഗദ്ധാതാ സ്വധാമ പ്രത്യപദ്യത ॥ **41** ॥

തതോഽനുജ്ഞാപ്യ ഭഗവാൻ സ്വഭുവം പ്രാഗവസ്ഥിതാൻ।
വത്സാൻ പുലിനമാനിൻയേ യഥാപൂർവസഖം സ്വകം ॥ **42** ॥

ഏകസ്മിന്നപി യാതേഽബ്ദേ പ്രാണേശം ചാന്തരാഽഽത്മനഃ।
കൃഷ്ണമായാഹതാ രാജൻ ക്ഷണാർധം മേനിരേഽർഭകാഃ ॥ **43** ॥

കിം കിം ന വിസ്മരന്തീഹ മായാമോഹിതചേതസഃ।
യൻമോഹിതം ജഗത് സർവമഭീക്ഷ്ണം വിസ്മൃതാത്മകം ॥ **44** ॥

ഊചുശ്ച സുഹൃദഃ കൃഷ്ണം സ്വാഗതം തേഽതിരംഹസാ।
നൈകോഽപ്യഭോജി കവല ഏഹീതഃ സാധു ഭുജ്യതാം ॥ **45** ॥

തതോ ഹസൻ ഹൃഷീകേശോഽഭ്യവഹൃത്യ സഹാർഭകൈഃ।
ദർശയംശ്ചർമാജഗരം ൻയവർതത വനാദ് വ്രജം ॥ **46** ॥

ബർഹപ്രസൂനനവധാതുവിചിത്രിതാംഗഃ
പ്രോദ്ദാമവേണുദലശൃംഗരവോത്സവാഢ്യഃ।
വത്സാൻ ഗൃണന്നനുഗഗീതപവിത്രകീർതി -
ർഗോപീദൃഗുത്സവദൃശിഃ പ്രവിവേശ ഗോഷ്ഠം ॥ **47** ॥

അദ്യാനേന മഹാവ്യാലോ യശോദാനന്ദസൂനുനാ।
ഹതോഽവിതാ വയം ചാസ്മാദിതി ബാലാ വ്രജേ ജഗുഃ ॥ **48** ॥

രാജോവാച
ബ്രഹ്മൻ പരോദ്ഭവേ കൃഷ്ണേ
ഇയാൻ പ്രേമാ കഥം ഭവേത്।
യോഽഭൂതപൂർവസ്തോകേഷു
സ്വോദ്ഭവേഷ്വപി കഥ്യതാം ॥ **49** ॥

ശ്രീശുക ഉവാച
സർവേഷാമപി ഭൂതാനാം നൃപ സ്വാത്മൈവ വൽലഭഃ।
ഇതരേഽപത്യവിത്താദ്യാസ്തദ്വൽലഭതയൈവ ഹി ॥ **50** ॥

തദ് രാജേന്ദ്ര യഥാ സ്നേഹഃ സ്വസ്വകാത്മനി ദേഹിനാം।
ന തഥാ മമതാലംബിപുത്രവിത്തഗൃഹാദിഷു ॥ **51** ॥

ദേഹാത്മവാദിനാം പുംസാമപി രാജൻയസത്തമ।
യഥാ ദേഹഃ പ്രിയതമസ്തഥാ ന ഹ്യനു യേ ച തം ॥ **52** ॥

ദേഹോഽപി മമതാഭാക് ചേത്തർഹ്യസൗ നാത്മവത് പ്രിയഃ।
യജ്ജീർയത്യപി ദേഹേഽസ്മിൻ ജീവിതാശാ ബലീയസീ ॥ **53** ॥

തസ്മാത് പ്രിയതമഃ സ്വാത്മാ സർവേഷാമപി ദേഹിനാം।
തദർഥമേവ സകലം ജഗദേതച്ചരാചരം ॥ **54** ॥

കൃഷ്ണമേനമവേഹി ത്വമാത്മാനമഖിലാത്മനാം।
ജഗദ്ധിതായ സോഽപ്യത്ര ദേഹീവാഭാതി മായയാ ॥ **55** ॥

വസ്തുതോ ജാനതാമത്ര
കൃഷ്ണം സ്ഥാസ്നു ചരിഷ്ണു ച।
ഭഗവദ്രൂപമഖിലം
നാൻയദ് വസ്ത്വിഹ കിഞ്ചന ॥ **56** ॥

സർവേഷാമപി വസ്തൂനാം ഭാവാർഥോ ഭവതി സ്ഥിതഃ।
തസ്യാപി ഭഗവാൻ കൃഷ്ണഃ കിമതദ് വസ്തു രൂപ്യതാം ॥ **57** ॥

സമാശ്രിതാ യേ പദപൽലവപ്ലവം
മഹത്പദം പുൺയയശോമുരാരേഃ।
ഭവാംബുധിർവത്സപദം പരം പദം
പദം പദം യദ് വിപദാം ന തേഷാം ॥ **58** ॥

ഏതത്തേ സർവമാഖ്യാതം യത് പൃഷ്ടോഽഹമിഹ ത്വയാ।
യത് കൗമാരേ ഹരികൃതം പൗഗണ്ഡേ പരികീർതിതം ॥ **59** ॥

ഏതത് സുഹൃദ്ഭിശ്ചരിതം മുരാരേ -
രഘാർദനം ശാദ്വലജേമനം ച।
വ്യക്തേതരദ് രൂപമജോർവഭിഷ്ടവം
ശൃൺവൻ ഗൃണന്നേതി നരോഽഖിലാർഥാൻ ॥ **60** ॥

ഏവം വിഹാരൈഃ കൗമാരൈഃ കൗമാരം ജഹതുർവ്രജേ।
നിലായനൈഃ സേതുബണ്ഡൈർമർകടോത്പ്ലവനാദിഭിഃ ॥ **61** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം സംഹിതായാം
ദശമസ്കന്ധേ പൂർവാർധേ ബ്രഹ്മസ്തുതിർനാമ ചതുർദശോഽധ്യായഃ ॥